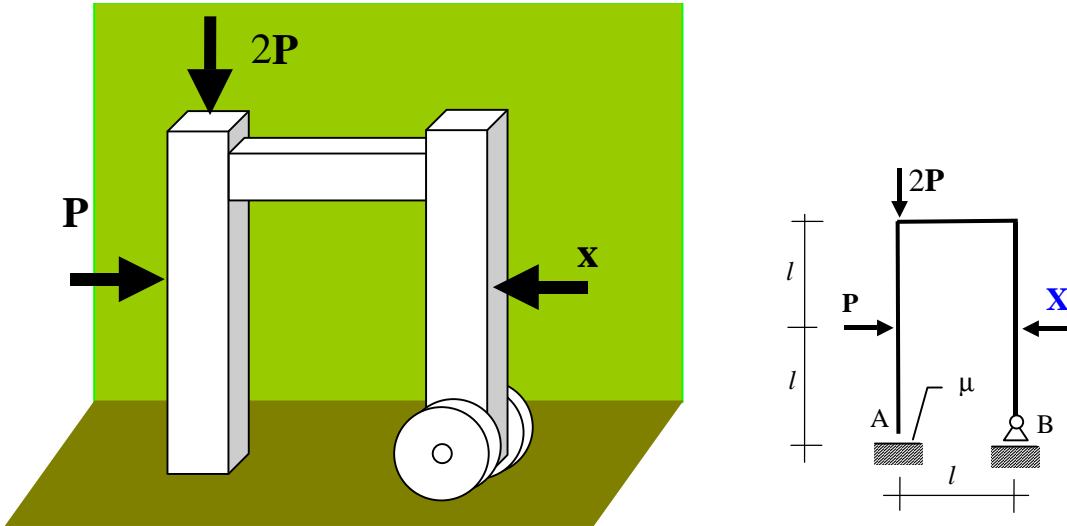

Przykład 4.4. Rama obciążona siłą o zmiennej wartości

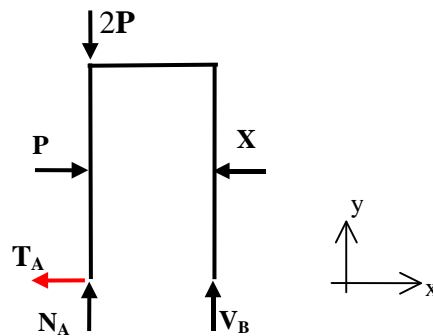
W lewej podporze przedstawionej ramy może występować tarcie. Współczynnik tarcia wynosi μ . Rama jest nieważka. Obciążenie ramy stanowią: pionowa siła $2P$ stała pozioma siła P i zmienna X . Wyznaczyć w jakich granicach może zmieniać się wartość siły X , aby układ pozostawał w równowadze.

Poniżej przedstawiono rysunek ramy i jej schemat statyczny, na którym określono wymiary.

Rozwiązanie

Układ sił po uwolnieniu od więzów przedstawiono na rysunku poniżej.

Składowa pozioma reakcji w podporze A (jedyna reakcja pozioma) musi równoważyć obciążenie poziome. Jej zwrot będzie zatem zależeć od wartości siły X . Ponieważ składowa pozioma w punkcie A jest siłą tarcia musi spełniać nierówność $|T_A| \leq \mu N_A$. Obliczmy z równań równowagi składowe reakcji T_A i N_A . Wystarczy zatem wykorzystać równania:

$$\sum_i M_{iB} = 0 \Rightarrow -N_A l - P l + 2P l + X l = 0 \text{ i } \sum_i P_{ix} = 0 \Rightarrow -T_A + P - X = 0, \text{ aby otrzymać:}$$

$N_A = P + X$, $T_A = P - X$. Załóżmy, że $X \leq P$, a więc $T_A = P - X$ jest wielkością dodatnią

Warunek tarcia przyjmuje postać $P - X \leq \mu(P + X)$, a to prowadzi do warunku:

$$X \geq \left(\frac{1 - \mu}{1 + \mu} \right) P.$$

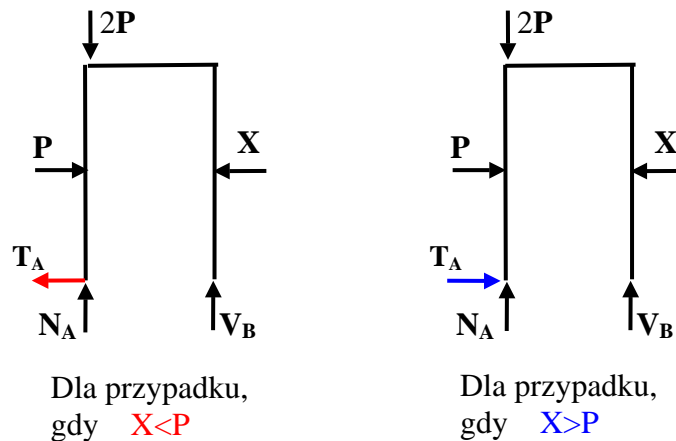
Rozważmy teraz przypadek odwrotny, gdy $P \leq X$. Przy takim założeniu $T_A = P - X$ jest wielkością ujemną. Warunek tarcia przyjmuje postać $-T_A \leq \mu N_A$, a to prowadzi do warunku: $-(P-X) \leq \mu(P+X)$. Podstawiając otrzymane z warunków równowagi wielkości uzyskujemy drugie ograniczenia na wielkość X .

$$X \leq \left(\frac{1+\mu}{1-\mu} \right) P.$$

Ostatecznie możemy stwierdzić, że układ pozostanie w równowadze, gdy wartość siły czynnej X znajdować się będzie w przedziale:

$$\left(\frac{1-\mu}{1+\mu} \right) P \leq X \leq \left(\frac{1+\mu}{1-\mu} \right) P.$$

Wykorzystując do obliczeń prawo Coulomba, w którym występuje moduł siła tarcia rozważyliśmy obydwa przypadki zwrotu siły tarcia zależne od stosunku siły X do siły P . Rzeczywiste zwroty siły tarcia przedstawiono poniżej na rysunku.

Przeanalizujemy otrzymane rozwiązanie dla konkretnej wartości współczynnika tarcia np. $\mu=1/5$. Wtedy $2/3P \leq X \leq 3/2 P$. Warto zauważyć, że granicznymi wartościami obciążenia $X=2/3 P$ i $X=3/2P$ odpowiadają różne wartości poziomej reakcji - odpowiednio $1/3P$ i $1/2P$.